

کارشناسانی که یک

تقاضا نامه هم نمی توانند بنویسند

گفت و گو با صابر معصومی، معلم نمونه منطقه‌ای سال ۹۲ - ۹۱

سعید زاهدیان

● معلم موفق کیست؟

○ معلم... در وهله اول باید با عشق و علاقه کار کند تا محیط مدرسه و کلاس درس برای خود و دانش آموزانش ملال آور و خسته کننده نباشد. ذهن معلم، سرمایه اصلی کارش است. هرچه ذهن او پویاتر باشد، سرمایه بیشتری دارد.

● ویژگی‌های بایسته دبیر ادبیات چیست؟

○ هر دبیری در ابتدا باید عطفوت و مهربانی داشته باشد اما در کنار این ویژگی کلی، چیزهای دیگری هم باید باشد. به اعتقاد من، دیگر روش‌های سنتی در تدریس جواب نمی‌دهد. در گذشته کلاس‌های درس معلم محور بود و معلم مقتدر حرف اول و آخر را می‌زد اما امروز با وجود فناوری‌های جدید باید به کلاس برویم و اطلاعاتی به دانش آموزان بدهیم که برایشان تازگی داشته باشد. الان در اینترنت و سایت‌های مختلف می‌توان اطلاعات فراوانی کسب کرد؛ پس کلاس درس صرفاً محلی برای دادن اطلاعات به دانش آموز نیست و یک معلم خوب باید کاری کند که درس‌ها ملکه ذهن

آشاده
دوست
داری
در سن
خوش صحبت
می‌زند
صاف و ساده
خصلت
وقتی از او
معمصومی
ارومنه
گهگاهی
نشده
مقطع
گفت و گو
می‌کنید
آشاده
دوست
داری
در سن
خوش صحبت
می‌زند
صاف و ساده
خصلت
وقتی از او
معمصومی
ارومنه
گهگاهی
نشده
مقطع
گفت و گو
می‌کنید

اما بزرگ‌ترین و مهم‌ترین اشکال و عیبی که در زمینه ادبیات وجود دارد، حذف درس مظلوم انشاست که ضررهای فراوانی به دنبال داشته است

شیلی - که برای دانش‌آموزان جذابیت ندارد و ملموس نیست - بهتر است از آثار زیبای نویسندگان خودمان و اشعار شاعران بزرگی نظیر مولانا، سعدی و... - که درس زندگی هستند - استفاده شود. مطالب ترجمه‌ای مثل زندگی من اثر «هلن کلر» که به شرح زندگی زنی نابینا می‌پردازد، شاید برای دانش‌آموزان نابینا جذاب باشد. نکته پایانی هم اینکه در بعضی از درس‌ها، مثل جلوه‌های هنر در اصفهان، سهم یک استان بیشتر است و سایر استان‌ها در نظر گرفته نشده‌اند. در بعد تصویری و تجسمی هم در پاره‌ای موارد متن با عکس‌ها همخوانی ندارد. مثلاً فضایی که در درس «گیله‌مرد» توصیف شده: باران هنگامه می‌کند و باد چنگ می‌اندازد و در مجموع، فضای مد نظر نویسنده فضایی ملتهب و پر از طوفان و باد و باران است اما عکس این درس یک جنگل ساده را نشان می‌دهد که در آن نه از باد و باران خبری هست و نه از طوفان.

● مهم‌ترین محاسن و معایب کتاب‌های درسی چیست؟

○ محتوای کتاب‌ها تقسیم‌بندی خوبی دارد؛ یعنی با کار کارشناسی تفکیک شده‌اند و ادبیات حماسی، غنایی، تعلیمی و... سر جای خودشان قرار دارند اما اشکالی که من به کتاب‌های درسی وارد می‌دانم، عدم توجه به شعرهای زیبای شاعران معاصر است. از سوی دیگر با اینکه اصلاحاتی در کتاب‌ها ایجاد شده، هنوز هم محتوای کتاب‌ها زیاد است و ما دبیرها گاهی نمی‌رسیم درس‌ها را برای دانش‌آموزان تمام کنیم. به خصوص در سال چهارم - یا همان پیش‌دانشگاهی - که محتوا بسیار زیاد و سنگین است و به همین دلیل ممکن است برخی دبیران به‌طور سطحی از کنار موضوعات عبور کنند تا بتوانند کتاب را به پایان برسانند و این برای دانش‌آموزان خوب نیست.

● نظرتان درباره «رشد آموزش زبان و ادب فارسی» چیست؟

○ سال‌هاست که این مجله را مطالعه می‌کنم و به‌عنوان منبعی معتبر از آن بهره می‌گیرم. این مجله شیوه‌های آموزشی جدید و اطلاعات خوبی برای معلمان دارد. تجربیات معلمان را به هم انتقال می‌دهد و نکاتی در آن هست که در شیوه تدریس و توجه به نکات و مطالب کتاب‌ها برای معلمان مفید است.

● یکی از آثار شاخص خود (کتاب یا مقاله) را معرفی کنید.

○ نگارش کتاب احتیاج به تحقیق و تفحص دارد. من با وجود علاقه‌ای که به این کار داشته‌ام، تاکنون فرصتی برای آن پیدا نکرده‌ام. در خصوص مقالات هم دو مقاله در مجلات رشد، از من به چاپ رسیده است؛ اولی در شماره ۹۷؛ با عنوان «باز بینی بی‌بی از شاهنامه» و دومی در شماره ۱۰۵ با عنوان «درنگی بر شیوه یادگیری». دو مقاله هم از پایان‌نامه کارشناسی ارشد خود استخراج کرده‌ام. در میان این مقالات، مقاله‌ای با عنوان «بازتاب باورهای عامیانه در منظومه ملامحمد باقر خلخالی» را که از شاعران قرن ۱۴-۱۳ منطقه خودمان است، بیشتر دوست دارم. این مقاله را به همایش منطقه‌ای دانشگاه خلخال ارائه کردم.

دانش آموز شود. از آنجا که درس ادبیات با تاریخ، فرهنگ، دین و زندگی ما پیوند خورده است، دانش‌آموز با خواندن و فهم درس‌ها برای زندگی و ورود به جامعه آماده می‌شود و علاوه بر آنچه از نگارش و ادبیات می‌آموزد، چگونه زندگی کردن را هم فرا می‌گیرد. مثلاً ماجرای طوطی و بازرگان را همه ما شنیده‌ایم. این درس را در کلاس‌ها با استفاده از فناوری و مشارکت بچه‌ها کار کردیم و دانش‌آموزان علاقه‌مند شدند؛ چون حالت تجسمی پیدا کرد. در واقع، فضایی در کلاس به وجود آمد که بچه‌ها قدرت تحلیل موضوع را پیدا کردند. به اعتقاد من وظیفه دبیر تنها پر کردن ساعت و زمان و درس دادن نیست بلکه دبیری موفق است که بتواند بر مسیر زندگی و آینده دانش‌آموزش اثری بگذارد.

● مهم‌ترین محاسن و معایب کتاب‌های درسی چیست؟

○ محتوای کتاب‌ها تقسیم‌بندی خوبی دارد؛ یعنی با کار کارشناسی تفکیک شده‌اند و ادبیات حماسی، غنایی، تعلیمی و... سر جای خودشان قرار دارند اما اشکالی که من به کتاب‌های درسی وارد می‌دانم، عدم توجه به شعرهای زیبای شاعران معاصر است. از سوی دیگر با اینکه اصلاحاتی در کتاب‌ها ایجاد شده، هنوز هم محتوای کتاب‌ها زیاد است و ما دبیرها گاهی نمی‌رسیم درس‌ها را برای دانش‌آموزان تمام کنیم. به خصوص در سال چهارم - یا همان پیش‌دانشگاهی - که محتوا بسیار زیاد و سنگین است و به همین دلیل ممکن است برخی دبیران به‌طور سطحی از کنار موضوعات عبور کنند تا بتوانند کتاب را به پایان برسانند و این برای دانش‌آموزان خوب نیست.

اما بزرگ‌ترین و مهم‌ترین اشکال و عیبی که در زمینه ادبیات وجود دارد، حذف درس مظلوم انشاست که ضررهای فراوانی به دنبال داشته است. متأسفانه باید این واقعیت را بپذیریم که بسیاری از جوان‌ها پس از پایان تحصیلات دانشگاهی و گرفتن لیسانس از نوشتن یک تقاضانامه عاجزند و ریشه این موضوع را باید در چگونگی درس ادبیات آن‌ها دید.

انشا یعنی آفریدن؛ زمانی که املا و انشا حذف می‌شود، خلاقیت و نبوغ دانش‌آموز گرفته می‌شود. به‌طور کلی، سطح سواد در نسل جدید پایین آمده است؛ از مقطع ابتدایی تا دانشگاه، همه مدرک‌گرا شده‌اند. دانشگاه‌ها حالت فانتزی پیدا کرده و متأسفانه در مدارس هم شاهد این موضوع هستیم که دانش‌آموز برای نمره درس می‌خواند و معلم هم برای پر کردن ساعت به کلاس می‌رود. حدود دو سال پیش طرح استخدام ۴۰ هزار معلم اجرا شد. متأسفانه با معلمی برخورد کردم که یک ربع پس از شروع کلاس ۹۰ دقیقه‌ای، کلاس را تعطیل کرده بود. وقتی از او پرسیدم که چرا درس نمی‌دهد، در جواب گفت که چیزی برای گفتن به دانش‌آموزان ندارد.

در پایان اگر بخواهم نظرم را در خصوص محاسن و معایب کتاب‌های ادبیات بیان کنم، باید بگویم که کتاب سال دوم متوسطه کسل‌کننده است و به‌جای درس‌هایی مثل سفر به تخت جمشید، پیرلو یا نوشته پاپلو نرودا در مورد انقلاب